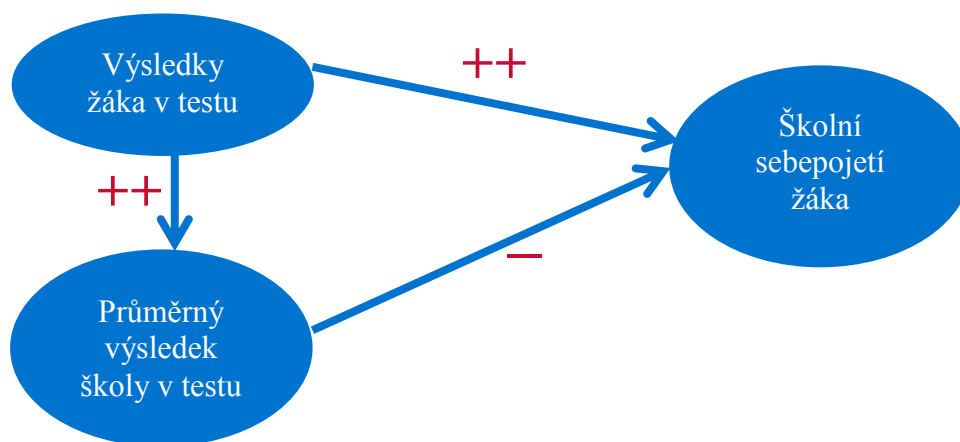

Graf č. 4 Grafické znázornění vztahů proměnných dle efektu velké ryby v malém rybníku

Jedná se o tzv. efekt velké ryby v malém rybníku. Ukažme si to na příkladu přechodu žáků na víceletá gymnázia. Základním principem sebepojetí je, že se utváří v rámci skupiny, se kterou se žák srovnává. Žák, který byl premiantem v rámci běžné základní školy, se při přechodu na víceleté gymnázium, kam přešli všichni premianti z různých škol, může stát nově již pouze žákem průměrným. Přestože jeho objektivní školní výsledky mohou patřit k nejlepším v zemi či městě, žák se srovnává s lepšími žáky v dané škole/třídě a tím se z dříve velké ryby v malém rybníku (premianta v běžné základní škole) může stát malá ryba ve velkém rybníku (průměrný či podprůměrný žák v prestižním víceletém gymnáziu). V každodenní interakci se tak žáci porovnávají především se spolužáky z dané třídy/školy. Pro určitou skupinu žáků může být přechod do výběrové školy nevýhodný. Pokud se sníží jejich školní sebepojetí, ovlivňuje to i jejich školní výsledky a v důsledku mohou získat nižší vědomosti a dovednosti, než kdyby zůstali v původní třídě. Zda tyto vztahy platí i v českém vzdělávacím systému, jsme testovali pro vztah matematiky a sebepojetí žáka v matematice a obdobně i pro vztah čtení a sebepojetí žáka ve čtení a čtenářské gramotnosti. Předpokládané vztahy vyjádřené v BFLPE se potvrdily v případě čtenářské gramotnosti i matematiky, přičemž silnější je negativní vliv na sebepojetí žáků v matematice.

Graf č. 5 BFLPE na příkladu matematiky a sebepojetí žáka v matematice (data TIMSS 2011, žáci 4. ročníku ZŠ v ČR)

